Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 17 (99) | Vilnius 1938 m. vasario 9 d. (ketvirtadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Baltijos Santarvės konferencijos nutarimai. Lenkijos Seimo sukaktuvės. Vokiečiai pradėjo pulti Daniją. Svarbus Čemberleno pareiškimas. Lenkijos miestų tarybų rinkimai. Jugoslavijoje vyksta svarbūs politiniai pasikeitimai. Karas Ispanijoje. Kultūrinės Žinios.

VASARIO 16 DIENOS ŠVENTEI ATEINANT

Iškilmingesnėmis gyvenimo valandomis žmogui yra įgmta džiaugtis. Sunkiai dirbę visą savaitę, laukiame šventės, kad galėtume šiek tiek atsikvėpti, septintąją dieną skirdami savo dvasiai. Šventės sulaukę, kiek galėdami apsitvarkome savo pašalius, pasipuošiame gražesniu drabužiu, pasisotiname gardesniu kąsniu. Sudarome savo aplinkoje tikrai šventinę nuotaiką ir nemėgstame tų, kurie mums tą nuotaiką drumsčia kasdieniniu darbu, visai nepaisydami kitų noro švęsti. Visiems mums tokie žmonės, kurie šventės metu be svarbaus reikalo dirba kasdieninį darbą, atrodo, nesupranta šventės reikšmės.

Tačiau, be sekmadienių ir kitų eilinių iškilmių, žmogaus gyvenime esti kur kas didesnių švenčių, ne vien tikybinių, bet ir tautinių. Dideli tautų laimėjimai, krauju pirkti, ašaromis mazgoti, vargais išvargti dažnai virsta tautinėmis šventėmis, kurias švenčia kiekvienas susipratęs tos ar kitos tautos žmogus. Būtų keista, jei būtų kitaip. Įsivaizduokime tokią šeimyną, kurios nariai, sulaukę didelės šventės ar kokių brangių iškilmių, elgiasi taip, kaip kuriems patinka: vieni eina melstis, kiti arti-akėti, o treti kartais visai kokio tuščio darbo dirbti. Visi stebėtumės tokia pakrikusia šeimyna, sakytume, kad joje nėra tvarkos, susiklausymo ir pagaliau paprasto žmoniškumo jausmo.

Lietuvių tauta yra irgi viena didelė šeima, kuriai ne vistiek, kaip jos nariai geidžia vasario 16 dieną. Tik pagalvokime, kaip malonu ir gražu, susilaukus didžiosios metinės lietuvių tautos džiaugsmo šventės, visiems vienu džiaugsmu pagyventi. Tą dieną viso pasaulio lietuviai, kuriuos likimas nubloškė į tolimiausius žemės kampelius, už plačiųjų jūrų-marių ar už didžiųjų kalnų ir lėmė būti toli nuo tėvynės,—minės savo tautos laimėjimus ir juos tinkamai pagerbs. Tą dieną jie gyvens vienu džiaugsmu su visais savo broliais ir sesėmis ir tą džiaugsmą savo didžiąja švente pavers. Viso pasaulio lietuvių širdys tą syk plaks tuo pačiu širdies tvinksniu, o visi lietuviai bus ryškiau, nei kada nors kitą kartą, vienos didelės šeimynos nariai. Tik pagalvokime, kaip atrodytume mes, šio krašto gyventojai—lietuviai, kuriems lemta buvo gimti ir augti pačiose garbingiausiose lietuvių tautos vietose, neprisidėję prie bendro visos šeimynos džiaugsmo. Mūsų miestuose ir miesteliuose, mūsų kaimuose ir kaimeliuose pilna dar garbingų tolimos lietuviškos praeities atminimų: čia pilies griuvėsis stovi apleistas, čia supiltas aukštas piliakalnis stebina savo senovės paslaptingumu, čia kapuose ilsis patys garbingiausi mūsų praeities sūnūs. Tik apsidairykime, susimąstykime ir suprasime visais tais piliakalniais, pilimis ir senais jų padavimais gyvą lietuvišką senovę į mus kalbant ir nusilenksime prieš ją. Bet jeigu imsime domėtis dabartimi, tai ir joje surasime daug be galo svarbių lietuvių tautai valandų.

Štai karo išvargintoje Lietuvoje, kada visi mūsų laukai buvo svetimųjų patrankų provėžomis giliai suraikyti, kada niekas nesitikėjo greitai ko nors geriau susilaukti, dar svetimiesiems viešpataujant, 1918 metų vasario 16 dieną buvo tartas ryžtingas lietuvių žodis, kurs skelbė Lietuvai laisvę kurs buvo visiems nuvargusiems ir nusiminusiems gaivinąs balzamas. Nepraėjo nė metai, ir žodis tapo kūnu. Bet žodžiui ištesėti reikėjo aukų. Reikėjo žmonių, kurie būtų norėję mirti, kad kiti gyventų. Ir tokių žmonių atsirado. Jie pirmieji, anot mūsų poetų, išėjo plačiais vieškeliais savo kraštui žadėtosios laisvės saulutės parnešti. Ne visi grįžo. Daugelį priglaudė toji žemelė, kurios jie buvo ginti išėję. Kritusiems karo lauke senovės lietuvių pavyzdžiu nesupylėme piliakalnių, tik pastatėme jiems paminklą savo širdyse. Ir kiekvieną tautinę šventę tą paminklą stengiamės papuošti gėlėmis, pagerbti kilniais prisiminimais, gerais žodžiais, gražiais darbais. Norime, kad tą paminklą išlaikytų ir mūsų vaikų vaikai nesuteptą, švarų, visuomet reikiamai gerbiamą. Tuo būdu parodome suprantą didelę laisvės prasmę ir jos reikšmę. Kas gerbia ir gina savo laisvę, tą vertina ir kiti. Kas jos negina, nenori ir nesupranta, — ne ko yra vertas.

Vilniaus krašte daug kur lietuvių tautinė šventė būdavo švenčiama. Bet šiemet, kada jau kitokiomis sąlygomis minėsime vasario 16-tąją, tenebūnie nė vieno kaimo, nė vienos šeimynos, kuri nenorėtų pasidalyti bendra džiaugsmo švente drauge su visa savo tauta. Vilniuje lietuviams leista iškilmingai vasario 16-tąją dieną paminėti. Dabar jau normalūs tarp valstybių santykiai. Tad nutarta proga pasinaudoti ir savo džiaugsmą viešai pareikšti maldomis, paskaitomis, akademijomis bei kalbomis. Visi norime pasidžiaugti visos lietuvių tautos džiaugsmu, nes visi esame tos pačios tautos, nelyginant vienos kurios šeimynos vaikai. Visų bendras džiaugsmas, visų bendrają švente virtęs, — labai gražus ir kilnus dalykas.

V. M.

Baltijos konferencijos nutarimai

Vasario 1—3 d. Kaune įvykusi Lietuvos, Latvijos ir Estijos Konferencija pasibaigė darnioje nuotaikoje. Po konferencijos šių valstybių užsienių reikalų ministrai priėmė spaudos atstovus, kuriems paskelbė tokį oficialų komunikatą:

„Kaune įvykusios Baltijos valstybių IX-sios konferencijos proga Estijos, Latvijos ir Lietuvos užsienių reikalų ministrų susitikimas davė galimumo pasikeisti nuomonėmis apie jų kraštų savitarpio santykius, lygiai kaip ir apie tarptautinę padėtį ir ypatingai apie padėtį toje srityje, kuri juos dauginusia domina.

Užsienių politikoje orientavimasis į neutralumą buvo pripažintas kaip geriausiai atitinkąs jų trijų valstybių interesus. Be to, visi trys ministrai vienu balsu konstatavo, kad tas orientavimasis taip pat yra jų prisidėjimas prie taikos darbo, prie kurio jie pasilieka tvirtai prisirišę ir kuriam jie yra pasiryžę bendradarbiauti solidarumo dvasia ir darniai su visomis suinteresuotomis valstybėmis.

Trys ministrai su pasitenkinimu konstatavo, kad tas bendradarbiavimas tarp jų kraštų per paskutinį metą yra sustiprėjęs ir kad dabartinė konferencija jam davė naują impulsą.

Konferencija, susipažinusi su dabartine Baltijos valstybių juristų biuro darbų padėtimi konstatuoja, kad Estijos tautinė sekcija rengiasi sušaukti juristų biuro pilnaties posėdį 1939 metų vasarą.

Trys ministrai susitarė X-sios konferencijos susirinkti 1939 metų rugsėjo mėnesį, Ženevoje, įvykstančios Tautų Sąjungos XX sios paprastosios pilnaties metu, pirmininkaujant Lietuvos užsienių reikalų ministrui, kaip to laikotarpio pirmininkui.

XI-ji konferencija įvyks Taline 1940 metų kovo mėnesį".

Po to Lietuvos užsienių reikalų ministras J. Urbšys dar tarp kitko pridūrė:

„Neutralumo linkmė, kurią visi trys kraštai pasirinko savo užsienio politikai, reiškia: 1) susikaupimą į savo kraštų moralinį bei materialinį stiprinimą, 2) riteriška pasiryžimą žūt būt likti laisviems ir nepriklausomiems ir 3) laikytis nuošaliai nuo kitų valstybių tarpusavio ginčų.

Ta linkmė, turėdama didelės svarbos taikos metu, dar svarbesnė pasidarytų, jei kada, Dieve gink, mūsų geografinėje srityje kiltų karas.

Lenkijos Seimo sukaktuvės

Šio mėn. 10 dieną sueina lygiai 20 metų, kai Varšuvoje tuometinis Lenkijos Valstybės viršininkas J. Pilsudskis atidarė pirmąjį Lenkijos Seimą, kuris buvo išrinktas Lenkijai politinę nepriklausomybę atgavus.

Spaudos pranešimu, šio mėn. 10 dieną, minėtoms sukaktuvėms paminėti, įkyks iškilmingas Seimo pilnumos posėdis, į kurį atvyks p. Prezidentas I. Moscickis ir vyriausias Lenkijos kariuomenės vadas marš. Rydz—Smigly.

Jei vokiečiai su italais, tai anglai su prancūzais

Hitleris, kalbėdamas savo partijos narių susirinkime sausio 30 dieną, pareiškė, kad neatsižvelgiant į tai, dėl kokių priežasčių kiltų Italijos-Prancūzijos karas, vokiečiai visada stotų italų pusėn.

Toksai pareiškimas Europoje padarė didelį įspūdį, nes dar kartą paaiškėjo, kad Rymo—Berlyno ašis sukasi taisyklingai. Tačiau nemažesnį įspūdį padarė ir šio mėn. 7 dieną Anglijos premjero pareiškimas parlamente Čemberlenas pasakė:

„Man yra pranešta, kad ministras Bone 26 dieną Prancūzijos parlamente pareiškė, jog kilus karui visos Anglijos karo jėgos bus atiduotos Prancūzijos žinion, kaip lygiai Prancūzijos karo jėgos Anglijos žinion. Toksai pareiškimas sutinka su Anglijos vyriausybės nusistatymu. Negalima smulkiai ištirti evantualių įvykių, kurių galime susilaukti. Tačiau turiu pareigą pareikšti štai ką: Prancūzija ir Anglija turi savitarpius solidarius interesus, kurie jungia abidvi valstybes. Ir jei Prancūzijos interesams grėstų iš kur nors pavojus, Anglija tuojau pradėtų veikti".

Vokiečiai nieko neaplenkia

Telegramų pranešimu, Danijos politiniai sluoksniai yra susirūpinę sustiprėjusia vokiečių spaudos agitacija prieš Daniją.

Iki šiol vokiečių spauda Danijos atžvilgiu laikėsi nešališkai, bet paskutiniu metu pradėjo griežtą kampaniją, visai panašią į 1938 metais vestą kampaniją prieš Čekoslovakiją dėl Sudetų. Dabar beveik visi vokiečių laikraščiai prisiminė gyvenančius Danijoje vokiečius (Šlezvigo apygardoje) ir reikalauja „išvaduoti juos iš marksistinės danų nelaisvės".

Pažymėtina ir tai, kad tuo pačiu metu Šlezvigo vokiečių organizaciją vadai taip pat pradėjo griežčiau statytis.

Visa tai aiškiai rodo, kad vokiečių imperialistų plane yra numatyta ir Danija.

Tolimesni Lenkijos miestų savivaldybių rinkimai

Daugelyje Lenkijos miestų jau pernai metų pabaigoje įvyko savivaldybių (miestų tarybų rinkimai). Miestų savivaldybių rinkimų daviniai žymiai skyrėsi nuo anksčiau įvykusių seimo rinkimų. Visų pirma pažymėtina, kad daugumoje miestų, neišskiriant ir Varšuvos, gerokai atstovų gavo opozicinės partijos: socialistai ir endekai. Pavyzdžiui, Poznanėje ir kituose tos vaivadijos miestuose daugumą gavo endekai, vėl Lodzėje rinkimus laimėjo socialistai.

Iš karto buvo manoma, kad Vidaus Reikalų ministras Lodzės miesto tarybos rinkimų nepatvirtins, bet tokie gandai pasirodė be pagrindo ir Lodzės miesto tarybos rinkimai jau užtvirtinti.

Didelę sensaciją padarė Gdynios miesto tarybos rinkimų daviniai. Iš 32 atstovų, socialistai gavo 15, endekai—12 ir ozonas 5.

Įsteigta Lietuvių Čekų Draugija

„Liet. Aidas" rašo, kad pereitų metų Čeko-Slovakijos įvykiai sutrukdė atidaryti Lietuvių Čekų Draugiją Prahoje, kurios pasiruošimai jau buvo daromi anksčiau. Tačiau šių metų pirmąjį mėnesį tatai buvo padaryta. Steigiamasis susirinkimas jau įvyko, į kurį atsilankė žymus būrys Lietuvos draugų. Apie Prahos Lietuvių-Čekų Draugijos įsteigimo darbą padarė pranešimą buvęs Čekoslovakijos diplomatinis atstovas Kaune ir nuoširdus Lietuvos draugas prof. Jaroslavas Galia.

Savo kalboje prof. Galia charakterizavo kultūrinį Čeko-Slovakijos bendradarbiavimą su Lietuva per paskutiniuosius 20 metų ir pabrėžė, kad tas bendradarbiavimas turi dar stiprėti. Tatai ir bus vienas iš didžiausių tikslų naujai įsisteigiančios draugijos.

Pirmininkaujant žinomam čekų žurnalistui V. Červinkai, įvyko rinkimai į naujosios draugijos valdybą.

Pirmininku išrinktas prof. J. Galia. Į valdomuosius organus, kurie sudaryti iš 14 asmenų, išrinkta visa eilė vietos visuomenininkų ir veikėjų, kurių tarpe yra Prahos universiteto medicinos fakulteto dekanas prof. V. Laufbergeris, prof. O. Odras, žurnalistas Červinka, operos dainininkas J. Verevka, inž. Martinek ir kiti.

Savo pirmąjį iškilmingą vakarą draugija rengia Lietuvos nepriklausomybės šventės išvakarėse.

— Lietuvos Valstybės Prezidentas A. Smetona šiomis dienomis buvo atsilankęs pas vaikų literatūros kurėją Praną Mašiotą ir jį pasveikino jo 75 metų amžiaus sukaktuvių proga.

— Sausio 4 d. Kaune atidaryta prancūzų meno paroda. Jos atidaryme dalyvavo Valstybės Prezidentas, Ministras Pirmininkas, Švietimo Ministras, Prancūzijos pasiuntinys Lietuvai ir visa eilė kitų žymių žmonių.

— Sausio 5 d. Kaune įvyko Lietuvos muzikos mokytojų konferencija, kurioje buvo aptarti muzikos mokymo reikalai.

— Buv. Lietuvos užsienių reikalų ministras Lozoraitis keliomis dienoms išvyko į Paryžių. Sugrįžęs jis vyks į Rymą, kur yra paskirtas Lietuvos nepaprastu pasiuntiniu ir įgaliotu ministru Italijai.

— Visoje Lietuvos valstybėje sparčiai ruošiamasi vasario 16 d. paminėti Lietuvos nepriklausomybės 21 metų sukaktuves.

Geriausi argumentai — ginklai ir vieningas nusistatymas

Skaitytojai jau žino apie neseniai italų spaudoje pareikštas pretensijas dėl Prancūzijos žemių. Atsakydama į tai, prancūzų spauda priminė italams, kad prancūzai niekuomet niekam nėra atidavę nė sprindžio žemės be ginklo. Be to, Prancūzijos premjeras aplankė Korsiką ir Tunisą, kur šių kraštų gyventojai prisiekė Prancūzijai ištikimybę, nusiuntė į Džibutį daugiau kariuomenės ir suruošė kelioše vietose didelius karo laivyno manievrus.

Visa tai atšaldė įsikarščiavusius italus ir jie po truputį nurimo. Laukiama dar buvo didžiosios italų fašistų tarybos posėdžio, kuriame paprastai skelbiami svarbūs nutarimai dėl vidaus ir užsienio politikos. Šiomis dienomis Italijos fašistų taryba paskelbė savo nutarimus, bet apie pretensijas prie Prancūzijos žemių nė žodžiu neužsiminė. Matyt, prancūzų ginklai ir vieningas visos tautos nusistatymas įtikino italus, kad prancūzai tai ne abisinai.

KULTŪRINĖS ŽINIOS

„VARPUI" 50 METŲ

1889 — 1939

„Aido" skiltyse neseniai buvo minėta Vinco Kudirkos 80 metų amžiaus sukaktis. Dabar šių metų sausio 31 dieną suėjo 50 metų Vinco Kudirkos redaguotam „Varpui", kuriuo jis garsiai skambino visoje Lietuvoje, keldamas savo brolius pabusti iš gilaus miego ir susirūpinti savo tautos likimu.

Kada sustojo ėjusi „Aušra", lietuvių šviesuomenė nerimo. Ypač buvo susijaudinę lietuvių studentai Maskvoje ir Varšuvoje. 1888 metais vasarą per Petrines į Marijampolės miestelį atlaidų proga buvo susirinkęs nemažas studentų būrelis, kuris svarstė svarbius tų laikų lietuvių tautos klausimus. Be kitų dalykų, buvo tuomet iškeltas ir naujo lietuviško laikraščio leidimo klausimas. Didelis būsimojo laikraščio rėmėjas tuomet buvo daktaras Vincas Kudirka, kuris daugiausia, rodos, organizavo naują laikraštį. Susirašinėjo laikraščio klausimu su Petrapilio dvasinės akademijos ir su Lietuvos dvasinių seminarijų auklėtiniais. Naujo laikraščio reikalu rūpinosi taip pat ir Varšuvos „Lietuvos" draugija. Pagaliau buvo nutarta leisti naują laikraštį „Varpo" vardu, pradedant naujosius 1889 metus. Pirmasis „Varpo" redaktorius buvo Vincas Kudirka, o artimiausias jo bendradarbis Juozas Adomaitis-Šernas. „Varpas" pradėjo eiti Tilžės mieste. Atsakomuoju naujojo laikraščio redaktorium buvo dar tebegyvenąs garbingas Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus.

Minint garbingojo „Varpo" 50-metinę sukaktį, pravartu susipažinti su to laikraščio skelbtomis idėjomis ir pakraipa.

Jeigu pirmasis mūsų tautinis laikraštis „Aušra" — buvo daugiau svajotojas - romantikas, gyvenęs senovės Lietuvos garbinga praeitimi, jeigu tas laikraštis, gretindamas menką dabartį su galingąja senove, norėjo sužadinti meilės jausmų Lietuvos žmonėms, tai „Varpas" savo tautiečiams žadinti paslrenka visai kitokį būdą. „Varpui" svarbu buvo gvildenti savo skiltyse konkrečius darbus. Kaip lietuviai turi tvarkyti savo ūkius, kad būtų turtingesni, kokių priemonių turi imtis, norėdami ne ta viena ūkio specialybe verstis, kaip turi ekonomiškai sustiprėti— tai klausimai, kurie labai rūpėjo „Varpui" ir jo redaktoriams. „Varpas" buvo atkaklus laikraštis. Jis drąsiai reikalavo Lietuvai teisių įvairiose gyvenimo srityse. Ragino lietuvius būti savarankius. „Varpo" nuomone, padėti lietuviams iš šalies niekas negalįs. Reikią būti patiems savo laimės kalviais. Matydamas, kad lietuviai inteligentai kuria mišrias šeimas, neturėdami mokytų lietuvaičių, „Varpas" karštai agitavo lietuvių visuomenę mokslinti ne tik vyrus, bet ir moteris. Jis be pasigailėjimo plakė lietuvius šviesuolius apsileidėlius—karjeristus, kurie „dėl gardaus valgio šaukšto, trupinio aukso" išsižada savo žmonių ir žūsta savo kraštui. Griežtas buvo „Varpas" rusams ir lenkams. „Mes nenorime atimti iš lenkų Lenkijos, nenorime jų nė versti į lietuvius, o pasakyk jiems, kad lietuviai turi lietuviais būti, tai žiūrėk, kad tau akių neišplėštų" — rašo „varpininkai".

Su lenkais „Varpas" sutinka tik tada dėtis, kada šie pripažinsią lietuvius savaranka, lygiateise tauta, turinčia tiek pat teisių kurti savo atskirą kultūrinį gyvenimą, kaip ir kitos tautos. Kol lenkai laikysią lietuvius savo tautos dalimi, tol „varpininkai" tvirtai buvo pasiryžę su lenkais nieko bendro neturėti. Mokė „Varpas" suprasti klastingą ir rusų politiką, ugdė lietuviuose karingumo dvasią, nurodydavo lietuviškųjų siekimų planus ir mokė atsparumo. Žodžiu, „Varpas" buvo gera mokykla, auklėjusi ir grudinusi tų laikų lietuvių visuomenę. Kas mėnuo „Varpas" duodavo ūkininkams tam tikrą priedą, kuriame buvo gvildenami ūkininkų reikalai. Reikia pasakyti, kad „Varpas" buvo visų lietuvių laikraštis. Jam rūpėjo išmintinga tautinė politika ir subūrimas visų lietuvių vienon draugėn. „Varpas" tikėjo vienybės galybe. „Varpe" iškilo pirmosios mūsų moterys rašytojos: Žemaitė, Lazdynų Pelėda, Šatrijos Ragana, Bitė, kun. Tumas-Vaižgantas ir kiti mūsų rašytojai spausdino „Varpe" nemažą savo kūrinių. Tačiau judriausias ir įdomiausias „Varpo" bendradarbis buvo pats jo pirmasis redaktorius Vincas Kudirka, turėjęs daug publicistinių gabumų, sąmojaus ir politinės išminties ir gerokai savo satyros botagu išplakęs tų laikų Lietuvos rusų valdininkus-tamsuolius, girtuoklius ir kyšių ėmėjus.

Nemažas „Varpo" nuopelnas yra dar tas, kad jis aptvarkė šiek tiek lietuvių rašybą. Jis, pvz., ėmė rašyti vietoj *cz, č, sz, š*. Be to, V. Kudirka nuolat kreipdavosi kalbos reikalais patarimų į kalbininką J. Jablonskį — Obelaitį, kuris „Varpe" yra išspausdinęs nemaža savo straipsnių, skirtų lietuvių kalbos dalykams nagrinėti.

„Varpui" darbas ne lengvai sekėsi. Buvo visokių sunkumų, daugiausia politinių ir ekonominių. Prof. dr. Iz. Bagdonas 1939 l. 31 d. „Lietuvos Žiniose" savo atsiminimuose rašė, kokiu buvo vargų „Varpui" ir tų laikų lietuvių veikėjams, kurie buvo persekiojami. 1899 metų pradžioje „Varpui" sukakus dešimtį metų, rusų valdžia sudavė lietuviams dar vieną smūgį, ištremdama dalį lietuvių veikėjų į tolimus Rusijos kraštus. Tokių nelaimingų „nusikaltėlių" tuomet tik vienoje Suvalkų gubernijoje suskaityta 35, tarp kurių buvo 11 ūkininkų, 9 darbininkai, 4 studentai, 3 daktarai, 2 kunigai ir 6 kitų profesijų žmonės.

Nors ir sunkiomis sąlygomis, nors ir su protarpiais, „Varpui" vis dėlto ilgai teko skambinti Lietuvos padangėje. Jis pergyveno ir savo darbštųjį silpnasveikatį „bet tvirtadvasį redaktorių V. Kudirką, išpranašavusį Lietuvai šviesesnę ateitį. „Varpo" reikšmė atgimstančiai Lietuvai, be abejo, buvo labai didelė. Be pertraukos „Varpas" ėjo iki 1906 metų. Vėliau jo išėjo atskiri numeriai: 1913 m. išėjo 2 numeriai, 1917 metais—1, 1920 — 1—9 nr., 1921 m. 1 — 3 nr., 1924 m. V. Kudirkos jubiliejinis numeris ir 1926 metais — K. Griniaus jubiliejinis numeris. *—as—as.*

1938 metų laureatė Salomėja Nėris

Šių metų sausio 26 dieną Švietimo Ministerijoje susirinkusi posėdžio valstybinei literatūros premijai skirti komisija, susipažinusi su praėjusiais metais išleistais poezijos, prozos ir dramos veikalais, nusprendė 1938 metų 5000 litų literatūros premiją paskirti Salomėjai Nėris-Bačinskaitei už eilėraščių rinkinį „Diemedžių žydėsiu". Komisiją sudarė viceministras K. Masiliūnas, Humanitarinių mokslų skyriaus atstovas prof. M. Biržiška, Lietuvos rašytojų d-jos atstovai J. Grušas, prof. Putinas-Mykolaitis ir visuomenės atstovas ref. V. Tumėnas. 1938 metų premijos laimėtoja yra Kauno III valstybinės gimnazijos mokytoja S. Bačinskaitė.

Apie šią lietuvių rašytoją ta proga savo skaitytojams pateiksime nedidelį biografinių žinių pluoštelį. Salomėja Nėris-Bačinskaitė-Bučienė gimė 1904 m., Vilkaviškio apskrityje, Alvito valsčiuje, Kiršų kaime. Gimnaziją baigė 1924 metais Vilkaviškyje, o 1928 metais baigė Vytauto Didžiojo Universiteto humanitarinių mokslų fakultetą. Vėliau mokytojavo Lazdijų, Panevėžio, o šiuo metu Kauno III valst. gimnazijoje. Pirmasis Salomėjos Nėries eilėraštis pasirodė spaudoje 1922 metais. Nuo to laiko ji pradėjo rašinėti spaudai. Rašė „Lietuvoje", „Kultūroje", „Ateityje" ir kitur. 1927 metais Salomėja Nėris išleido pirmąjį savo eilėraščių rinkinį, kuris buvo pavadintas "Anksti rytą". Netrukus to rinkinio buvo išleista antroji laida, nes visuomenė rašytojos eilėraščius mėgo.

1931 m. Salomėja Nėris išleido antrąjį eilėraščių rinkinį — „Pėdos smėlyje", 1935 m. trečiąjį eilėraščių rinkinį — „Per lūžtantį ledą" ir 1938 metais „Diemedžių žydėsiu". Be to, dar Salomėja Nėris yra išvertusi Korolenkos „Baisiąją naktį", Kuprino „Sulamitą" ir kit.

„Lietuvos Žinių" bendradarbis, gavęs progos pasikalbėti su rašytoja, paklausė, kokios ji yra nuomonės dėl mūsų literatūros augimo ir plėtojimosi sąlygų. Salomėja Nėris atsakė (L. Žin., 1938. l. 28):

„Be kitų sąlygų, rašytojui svarbu būti upropintam medžiagiškai, kad jis turėtų pakankamai laiko, kurdamas veikalą, gilintis, studijuoti, kad tai būtų jo tiesioginis pirmaeilis darbas, kad jam nereikėtų, ieškojus laiką ir energiją prie darbo „dėl kąsnio duonos", savo kūrybai palikti vien nuotrupas. Rašytojas neturi būti užsidaręs, jis turis eiti į visuomenę, bendrauti su žmonėmis, visapusiškai pažinti gyvenimą ir jo apraiškas. Rašytojas turi gyventi visos tautos, visų jos sluoksnių gyvenimu, jį suprasti, atjausti ir pavaizduoti. Labai svarbi literatūros tobulėjimo sąlyga yra kritika. Rašytojas turėtų būti apdraustas nuo tokių „kritikų", kurių tikslas ne veikalo gerąsias ar silpnasias puses kelti, o kilti dėl kurių nors asmeninių ar visuomeninių bei politinių išskaičiavimų prie žmogaus (autoriaus), jį juodinti skaitytojų akyse, „marinti" ir skelbti, kad jis jau „nebeatsigaus". Toki „duobkasiai" savo tikslo, žinoma, nepasiekia, negali „užkasti" stipraus talento, bet jie gadina visuomenę, dar nesusikūrusią tikrai pamėgti literatūros ir kūrėjo. Tai yra bloga (kartais ir gera) rašytojo reklama, o ne kritika."

Rašytoja, paklausta, kaip rašo, koks jos kūrybos procesas, atsakė:

„...Dažniausiai parašau visą kūrinėlį iš karto, nė žodžio neištaisydama. Bet kartais labai ilgai tenka rašyti, keisti, ir daug vieno eilėraščio variantų lieka visai skirtingų".

Valstybinės literatūros premijos laureatė, paklausta, kurį iki šiol išėjusių savo poezijos rinkinių daugiausia vertina, pareiškė (Žr. „Lietuvos Aidą" Nr. 43):

„Aš laikau paskutinį rinkinį geriausiu. Kai pažiūriu į ankstesnius, daug juose randu taisytino".

Paklausta, kokie ateities darbų planai, laureatė atsakė:

„Sunku ką iš anksto pasakyti. Šiuo metu esu baigusi eiliuoti dvi didesnes liaudies pasakas: „Našlaitės dalią" ir „Žalčio pasaką,". Ir šiaip turiu sumanymų ir minčių, juk žmogus niekad nėra patenkintas dabartimi".

Dėl pačios laimėtosios premijos Salomėja Nėris pasakė, kad šiam kūriniui ypatingai nesitikėjusi premijos. Net nesvajojusi, kad jos kūrinys būsiąs premijuotas. Dabar premijuoti jos eilėraščiai buvę išleisti pavasarį, ir rašytoja maniusi, kad jie jau pamiršti.

Geriau šiai rašytojai pažinti spausdiname čia dvejetą jos eilėraščių.

1938 metų laureatė Salomėja Nėris

Iš „Diemedžiu žydėsiu"

AŠ NENORIU MIRTI

Amžius tu šlamėsi
Šilkalapi uosi —
O naktim žvaigždėtom
Vasaros šiltos

Tyliame pavėsy,
Kai šakom sūpuosi,
Šimtą kart girdėtą
Meilę čia kartos —

Aš nenoriu mirti,
Ne žemelėj pūti —
Aš gyventi trokštu
Su tavim drauge! —

Aš nenoriu mirti! —
Geriau uosiu būti,
Šaltu akmens bokštu,
Mažyte sraige —

SENELĖS PASAKA

Apsirkeinę mūsų žiemos —
Balta, balta — kur dairais —
Ilgas pasakas mažiems
Apie klaidžią sniego pūgą,
Saulės nukirptas kasas —
Apie žąsiną moliūgą,
Kur išskrido į dausas.
Apie vilką, baltą mešką,
Burtus, išdaigas velnių,
Apie vandenis kur teka
Iš sidabro šulinių.
Apie trečią brolį Joną —
Koks jis raitelis puikus.
Apie eglę — žalčio žmoną,
Medžiais paverstus vaikus.
Kaip našlaitė nusiminus
Grįžo tuščiomis atgal...
Brenda pušys per pusnynus
Ir išbrist niekaip negal —
Pušynuos nykštukai miega,
Aukso žuvys po ledu —
Bėga ragana per sniegą,
Nepalikdama pėdų.
Našlaitėlė gero būdo —
O jos pamotė pikta...
Bet... senelė užsnūdo.
Ir jos pasaka baigta.

Nesuprantamas jautrumas ir nepateisinamas surambėjimas

Prieš įsigalint Vokietijoje hitlerininkams, Berlyne buvo leidžiamas ir tik literatūrai skiriamas savaitraštis *„Die Literarische Welt"*, kurį redagavo žinomas vokiečių literatas W. Haas. Kadangi tame laikraštyje kas savaitė buvo aptariama ne tik įvairūs literatūros klausimai, ne tik duodama vokiečių kūrybos apžvalga, bet daug skiriama vietos ir kitomis kalbomis išeinantiems veikalams, tai laikraštis iš tikro plačiai buvo skaitomas. Tarp kitų skyrių, kas savaitė nemažai būdavo skiriama vietos aptarti vokiečių veikalams, išverstiems į kitas kalbas.

Skaitant tokią apžvalgą paėmė pagunda parašyti trumpai apie Tomo Manno veikalo *„Die Buddenbrooks"* vertimą lietuvių kalbon. Parašiau, kaip išgalėjau. Ir ką gi. Po savaitės gavau ir savo rankraštį ir labai mandagų laišką.

Redaktorius Haas, padėkojęs už rankraštį ir apgailėstavęs, kad jo negali įdėti, trumpai paaiškino, kodėl taip pasielgė. Visų pirma todėl, kad vokiečiai — taip rašė Haas — rašo į rankraštį tik tada, kai gerai išmoksta vokiškai. Tasai dėsnis taikomas ir kitataučiams. „Die Literarische Welt" redaktorius pridūrė, kad vokiečiai iš viso nesįvaizduoja, kad kas nors nemokėdamas kokios taisyklingai kalbėti išdrįstų viešai prabilti arba nemokėdamas be klaidų rašyti, užsigeistų bendradarbiauti spaudoje.

W. Haas laiško pabaigoje atsiprašė mane už tas pastabas, prašydamas nesįžeisti, nes jis tik apibūdinęs vokiečių nusistatymą.

Prisipažįstu, kad truputį buvo gėda įkišus nosį ten, kur nereikėjo. Bet podraug giliai įsmigo į atmintį gražus ir girtinas vokiečių nusistatymas dėl savo kalbos grynumo, taisyklingumo vartojant ją žodžiu ir raštu. Manau, kad tokios nuomonės laikosi ne tik vokiečiai, bet ir visos kitos kultūringos tautos, kurios taip pat yra jautrios dėl savo kalbos. Nežinau, gal klystu, gal, kaip sako mūsų poetas, esu jaunas ir žmonių nepažįstu, bet man rodosi, kad dėl savo gimtosios kalbos diegiamiausiai esame surambėję mes, lietuviai. Retas kuris mokame be klaidų rašyti, retas kuris sugebame taisyklingai kalbėti, nors pretenzijų turime — oho!

Kartą ateina pas mus, į redakciją, tautietis N. ir siūlosi bendradarbiauti. Kodel ne! Prašome į talką. Tik ką tamsta moki.

— Čia atnešiau rankraštį.

Skubomis permetus naujo bendradarbio kūrinį. Klaidų net mirga. Nei *ū*, nei *ų*, nei *ė*, nei *y*. O stilius, kaip itališki riešutai. Dantis sulaužysi ir nesužinosi, kokia yra straipsnio mintis. Aš, nieko blogo nemanydamas, ir sakau:

— Pas mus brolau, yra taisyklė, kad bendradarbiai turi mokėti rašyti be klaidų.

— Klaidos nesvarbu, — užreagavo būsimas bendradarbis. — Man užteks to, ką moku. Jei darau klaidas — jūsų reikalas jas taisyti.

Žinoma, viskas baigėsi tuo, kad kandidatas į bendradarbius nesutiko išmokti be klaidų rašyti, o mes atsisakėme būti nuolatiniais jo rašinių taisytojais ir tapt persiskyrėme.

Šis tikras atsitikimas rodo, kaip esame surambėję dėl savo gimtosios kalbos. Toksai surambėjimas, pasakyčiau — iš gimtosios kalbos tyčiojimasis labai mėgstamas ne vien raštu, bet ir žodyje. Tai ypač matome įvairių susirinkimų proga, kada viešai, net neraudonuojant (Geros akys dūmų nebijo) koneveikiama gražioji mūsų kalba. Pavyzdžiui, vienas amžinas, tai vienos, tai kitos draugijos, pirmininkas, kur reikia ir nereikia lenda į priešakį ir vis kalba („Garbingas susirinkime, laikydamas garbe"). Jei jau iš tos kalbėjimo manijos negali išsigydyti — dievai su juo, Ciceronu vistiek nebus. Bet turėtų šiek tiek drovėtis, turėtų nors kiek gerbti gimtąją kalbą, jos nežaloti. Pagaliau reikėtų skaitytis ir su publika, nes vieną gražią dieną galime pritrūkti kantrybės ir prieš tokius „oratorius" griežčiau užreaguoti.

Pasibiaurėtina yra ir tai, kad kai šitokie, įkyrėję iki gyvo kaulo, „oratoriai" kalba kuria kita kalba, tai dėl kiekvienos klaidos jaudinasi, lyg senmergė dėl savo metų, bet kai ima kalbėti lietuviškai — darko gimtąją kalbą, kaip tik nori.

Tikrai nesuprantamas reiškinys! Dėl svetimų kalbų — net perdėtas jautrumas, dėl savo kalbos — visiškas surambėjimas, tiesiog jausmų paralyžas.

Iškėliau šį klausimą, imdamas jį visą atsakomybę ir labai norėčiau, kad visi mes pasidarytumėm nors šiek tiek jautresni dėl gimtosios kalbos. Nes juk aišku, kaip diena, kad jei patys negerbsime savo tėvų kalbos ir dargi viešai ją žalosime, tai kasgi ją susirūpins.

Pagaliau negalima nežinoti ir to, kad smunkant mūsų kalbai, savaime mažės mūsų tautinės jėgos ir menkės atsparumas. Kas to nesupranta, tas iš viso nesupranta gyvenamųjų sąlygų ir stengiasi tik pasireklamuoti bei pasipelnyti. Tačiau ir tokiems surambėjusiems „visuomenės veikėjams" būtų vyriausias laikas pagaliau tai suprasti.

R. Mackevičius.

Dėl pilietinių teisių

— Kas gi sako, kad jūs esate nepiliečiai, — gali kas nors atsakyti.

Taip, kol kas viešai nepasakyta, kad nesame piliečiai. Dauguma, kas tik buvo nepilietis, jau išsiųsta. Visi likusieji yra tikri piliečiai. Pagaliau, čia nesvarbu atskiri atsitikimai. Kaipo piliečiai mokame mokesčius, tarnaujame kariuomenėje. Kaipo piliečiai turime užtikrintas įstatymais visas piliečių teises. Kaipo tautinės mažumos piliečiai turime pripažintų ir kitokių teisių. Pavyzdžiui, galime steigti lietuviškas draugijas ir mokyklas ir jas išlaikyti savo lėšomis ir, apskritai, galime laisvai ugdyti savo tautinę kultūrą. Kaipo piliečiai turime taip pat teisę reikalauti, o ne prašyti, kad mums būtų leista naudotis visomis įstatymais pripažintomis teisėmis. Juk jeigu esame piliečiai, tai nesame kokie nors įkaitai, su kuriais galima būtų elgtis, kaip patinka, ir kad mūsų būklė pareitų nuo užsienio politikos. Nebent tik tada piliečių santykiai gali priklausyti nuo užsienio politikos, kai kilus karui ar šiaip kokiems tarptautiniams neramumams, sulaikomos visos ar dalies valstybės teritorijos piliečių teisės. Bet tai gali būti tik išimtini atsitikimai. Šiaip jau netgi keistai atrodo, kad kai kada piliečių padėtis priklauso nuo užsienio politikos, nuo tokių ar kitokių santykių su kuria nors valstybe. Kad tai dar pareitų nuo pačių santykių! Tada išeitų, kad, jeigu su kuria nors valstybe santykiai yra geri, tai ir piliečių padėtis yra geresnė. Pasitaiko betgi pavyzdžių, kad valstybės santykiai su kita valstybe pagerėja, o piliečių padėtis kaip buvo, taip ir pasilieka sunki. Pagaliau argi piliečiai gali būti atsakomingi už tokią ar kitokią užsienio politiką? Atsakominga yra pati vyriausybė, ne piliečiai ar jų dalis.

Taigi, jei nesame įkaitai, tai su mumis turėtų būti skaitomasi iš tikrųjų, kaip su piliečiais. Kitaip sakant, mes, šio krašto lietuviai piliečiai turime naudotis visomis tomis teisėmis, kuriomis naudojasi piliečių dauguma. Juk jeigu iš mūsų reikalaujama tiek pat pareigų valstybei, tai mes turime teisę reikalauti sau tiek pat teisių, kiek turi piliečių dauguma ir ką aiškiai numato konstitucija.

A. P.

Devintajai Pabaltės konferencijai pasibaigus, Lietuvos ir užsienio spaudos atstovus priėmė užsienių reikalų ministrai: Iš dešinės į kairę oficialų konferencijos komunikatą skelbia Lietuvos užsienių reikalų ministras J. Urbšys, greta — Latvijos užsienių reikalų ministras Munteras ir Estijos užsienių reikalų ministras Selteris.

Girtavimas mūsų literatūroje

(Paskaita, skaityta Blaivybės d-jos susirinkime).

Taip rašo apie girtuoklio darbus mūsų senasis poetas. O paklausykime, ką kalba apie degtinę ir jos mėgėją šių dienų mūsų rašytojas:

Kur pažvelgsi—smuklės, smuklės,
Pragaištingos velnio būklės,
Smuklėse juodi vargai.
Mirtinų nuodų parblokšti,
Alkoholy baigia trokšti
Silpnavaliai jo vergai.
Trokšta ūkininkai, ponai,
Darbininkų milijonai
Alkoholio sūkury.
Kas į smuklę nepatenka,
Namuose jis tą aplanko,
Pasitinka tarpdury.
Kas čia kaltas, jūs paklauste,
Kad tiek daug žmonių sukaustė
Alkoholis taip greitai —
Ar diegai jo visagaliai,
Ar tai žmonės silpnavaliai,
Kad pražūsta kaip matai.
Pažiūrėkit, štai užsuko
Biaurion smuklėn pas Iršuką,
Iš Spurgų Kazys Puta,
Jo žmonelė Darata
Ir jos brolis, senas latras,
Ožkabalių Svėrė Petras.
Kas juos traukia, kas vilioja
Pas Giršuką kreivakojį
Užkeliauti būtinai?
Gal tai paslaptį čia turi
Kreivakojo Giršos durys?
Gal kas buria juos tenai?
Jei nežino Irša burtų,
Tai iš kur pas jį tiek turtų
Atsirado šitaip greit?
Nei jis sėja, nei jis piauna —
Ir begalį turtą krauna.
Tai ne prakaitu, ne burtais
Yr sukrautas Iršos turtas.
Irša, smuklę atidaręs,
Grobia turtą iš žmonių.
Kas pas Iršą apsilanko,
Protas tam tuojau apanka,
Ir apakęs pyk nepyk:
Kipšo raugą jei pamėgai —
Paskutinę tu sermėgą
Iršos smuklėje palik!
Tokios, bra, jau čia taisyklės:
Šiandie žmonės — ryt baidyklės.

Degtinės pasekmės vienodos, visur degtinė žmones vienodai veikia. Dėl to rašytojai, aprašinėdami girtuoklius bei jų gyvenimą, kelia aikštėn tas pačias aplinkybes. Tik vieniems sekasi gražiau, sklandžiau ir vaizdžiau pasakoti apie girtavimą, kitiems ne taip sklandžiai.

Mūsų raštuose seniai skelbiama kova girtavimui. Yra nemaža tam tikrų knygučių parašyta kovai su alkoholiu. Norima gražiu žodžiu ir vaizdingu aprašymu paveikti girtuoklį. Bet niekas, tur būt, taip nepaveikia žmogaus, kaip vykęs pajuokimas, kitaip dar vadinamas satyra. Štai jaunas mūsų poetas P. Vaičaitis, miręs prieš trisdešimt septynerius metus, skiria savo kūryboje vieną gražų eilėraštį ir girtuokliui. Čia jis iškelia žinomą girtuoklių ypatybę —nepaprastą degtinės troškimą ir pamėgimą. Pasak poetą, visi pasaulio turtai prieš butelį degtinės girtuokliui yra niekas. Jei padorūs žmonės džiaugiasi kas savo turtu, tai nelaimingas girtuoklis temoka džiaugtis tik buteliuku. Trumpai papasakoję apie šį Vaičaičio kūrinį, paklausykime jo paties žodžių, skirtų girtuokliui. Štai jie:

Turi katinas kačiukę,
Turi žąsinas žąsiukę,
Turi poniškas panaitę,
Turi bernas sau tarnaitę,
O aš vyras ąžuolinis
Turiu butelį degtinės.
Muš kačiukės katinukų,
Peš žąsiukės žąsinukų,
Juoksis mergos iš bernelių,
Juoksis panos iš ponelių,
Tik aš vienas—laimingiausias,
Nes degtinė draugs tikriausias.
Į kišenių įsidėsiu,
Ją aš gersiu, glamonėsiu,
Bonkos kamštį išsitrauksiu,
Degtinukės paragausiu.
Tuoj krūtinė bus šiltesnė
Ir galvelė bus linksmesnė.
O kad Nemunas garbingas
Būtų šiandien ištmintingas,
Kad ant mūsų susimiltų,
Savo vandenis išpiltų,
O degtinę įsilietų,
Viena degtinė tekėtų: —
Tai būt lėbė, tai būt džiaugsmas!
Tai būt laimė, tai būt kauksmas!
Visi žmonės ir žvėreliai,
Visos žuvys ir paukšteliai —
Vis prie Nemuno keliautų
Ir degtinės paragautų ir t.t. ir t.t.

Taip šypsosi iš girtuoklio poetas Vaičaitis. Paklausykime, kaip vaizduoja girtuoklį kiti mūsų rašytojai.

Degtinė geriant vaizduoja mūsų rašytojai ne tik vyrus, bet ir moteris. Štai Lazdynų Pelėda savo kūrinėlyje „Anka" aprašo, kaip jauna mergaitė, patekusi į karčiamą per tarnaitę, pradeda gerti drauge su girtuokliais. Išblyškusi, suvargusi, degtine permirkusi, ji doram vaikinui Jokūbui sukelia pasigailėjimo jausmą. Matydamas nuolat girtaujančią su vyrais, Jokūbas nutaria Anką gelbėti ir įsimylėjęs ryžtasi ją vesti. Prisikalbinęs parsiveda namo ir netrukus eina su ja prie altoriaus. Bet geri Jokūbo norai nueina niekais. Anka ir ištekėjusi negali pamiršti girtuoklės gyvenimo. Ją ir toliau traukia smuklė, vilioja degtinė. Pasislėpdama nuo vyro, kurs užsiėmęs darbais, bėga į karčiamą pas girtuoklius ir toliau su jais ištvirkauja. Nieko nepadeda nei vyro prašymai, nei gimęs vaikas. Anką traukia degtinė, ir ji palieka vyrą ir kūdikį. Eina tais pačiais keliais. Sugriauna gyvenimą, suardo šeimyninę laimę. Miršta apleistas vaikas, o nelaiminga Anka bastosi po žmones. Paskui išvargusi ir paliegusi grįžta į vyro namus, bet atitaisyti padarytosios skriaudos nebepajėgia. Tuščia ir nyku Jokūbo namuose. Degtinė visa suņaikino...

(B. d.)

V. Martinkėnas

KORESPONDENCIJOS

Lydos apskr.

Pelesa, Rodunės valsč. *Buvo sulaikę.* Pelesos vargoninkas M. Skerla sausio 29 d. buvo nuvažiavęs į Vilnių. Begrįžtant iš Vilniaus Rodunės miestelyje vietos policininkas Stasiakas jį sulaikė ir nuvedė į policijos įstaigą pažiūrėti, ar M. Skerla nesiveža iš Vilniaus nelegalių lietuviškų raštų. Policijos įstaigoje buvo apžiūrėti visi jo atsivežti daiktai ir pas jį patį padaryta smulki krata. Nieko įtartino neradus, M. Skerla buvo paleistas.

— Nuo ilgų laikų Pelesos lietuvių jaunimo tarpe nebuvo vienybės. Jis buvo susiskirstęs į dvi grupes, kurios savo tarpe amžinai kovodavo. Dėl nesutarimo dažnai kildavo ir muštynių. Vėliau bylinėdavosi, eidavo į kalėjimus ir t. t.

Šiais metais Pelesos jaunimas pasiryžo pasitaisyti. Jis savo tarpe susitaikė ir pasižadėjo nuo šio laiko gyventi taikiai, pavyzdingai.

S—tis.

Dubiniai, Rodunės valsč. *Nutraukta vaikų pramogėlė.* Dubinių sodžiaus jaunimas susidėjo po keletą skatikų ir sausio 30 d. surengė mažiems vaikams eglutę. Susirinkę vaikai deklamavo eilutes, giedojo kalėdines giesmes ir pašoko suktinį. Pramogėlė užbaigta tautos himnu.

Pasibaigus vaikų pramogėlei, jaunimas pradėjo šokti. Tuo metu atėjo du Rodunės policininkai ir iš Lydos atvažiavęs neviešosios policijos valdininkas Aleknavičius. Jis prie jaunimo nesiršo, tik iškvotė namų šeimininką Baužį ir surašė, kas tą pramogėlę rengė, kas jai vadovavo ir t. t.

S—tis.

Klaišiai, Rodunės valsč. *Buvo krata.* Sausio 30 d. į šį kaimą buvo atvykę Lydos neviešosios policijos valdininkas Aleknavičius ir Rodunės policininkas Abora, kurie padarė kratą buvusios „Ryto" skaityklos vedėjos Br. Švagždytės bute, pas josios šeimininką Ed. Palubenką ir kaimyną Adomą Valiukevičių. Sakėsi iešką Vilniaus Vadavimo Sąjungos nelegalios lietuviškos literatūros. Krata truko apie 5 val. Bet tokios literatūros nerado ir nieko nepaėmė.

Akis.

Viln.-Trakų apskr.

Šutai, Pabradės valsč. Šutai — tai gana didelis, grynai lietuviškas sodžius. Žmonės gyvena čia nepasiturinčiai, mat, visi yra mažažemiai. Tik keturi ūkininkai turi nuo 7—15 ha žemės. Žemė bloga, vien tik smėlynai. Uždarbių taip pat nėra, tik žiemą vienas kitas užsidirba, nuveždamas vežimėlį malkų miestan.

Pravartu paminėti, kad šutiečiai yra vieningi, apie jų vieningumą seniūnijos rinkimai, kuriuose, galima sakyt, laimėjo. Prieš pat įteikimą sąrašų atėjo čia kažkokis nelietuvis Sapelis iš Bielkiškės su Pabradės vaito pasiūlytais kandidatais. Šutiečiai, apžiūrėję, kad tame sąraše yra maža lietuvių ir dar nepatikimi, todėl jie sudarė savo atskirą lapą. Tuo būdu dabar Šakimo seniūnijoje yra 10 lietuvių ir 2 lenkai tarybininkai.

— Taip pat šutiečiai nepamiršta ir savo gimtosios kalbos. Skaito lietuviškas knygas, laikraščius, o jaunimas vakarais lavinasi skaityti bei rašyti. Svarbiausia, kad tėvai labai rūpinasi savo vaikais ir auklėja juos lietuviškoje dvasioje. Iki šiol vaikus moko lietuviškai namie. Tėvai, mylėdami savo vaikus, surengė jiems eglutę. Jų vaikučiai prie eglutės gražiai pagiedojo, padainavo, pasakė gražių eilučių ir linksmai pažaidė.

Kaip čia pažymėta, iki šiol Šutų vaikai mokėsi namie, bet dabar nuo sausio 30 dienos eina Jurinų mokyklon, kame tik ką yra įsteigta valdinė mokykla. Mokytoju paskirtas lenkas Valaika. Žmonės tikisi, kad jis mokins nevien lenkiškai, bet ir lietuviškai, nes 80% vaikų, einančių mokyklon yra lietuviai. Jeigu lietuviškai nemokins, žmonės kreipsis į aukštesnę valdžios įstaigą.

Dziegas.

Varėna. *Kertami miškai.* Varėnos valsčius, kaip ir kaimyniniai Marcinkonių ir Valkininko valsčiai, yra gerokai apaugęs didesniais ir mažesniais miškais. Kadangi žemė smiltinga, tai miškai bemaž visur pušiniai. Dauguma tų miškų tai valstybiniai. Valstiečiai taip pat turi miškų, bet o, toli gražu ne tiek, kiek valdžia ir daug menkiau prižiūrimus. Paskutiniais metais, valstybiniai ir valstiečių miškai diena dienon tirpsta, kaip pavasarį nuo kaitrios saulutės sniegas. Dar vasarą vienur kitur buvo ploteliai gražesnio miško, o vietomis, pavyz., apie Lynažerį ir Zervynus buvo net visai gražaus miško. Dabar jau visos tos šimtametės pušys žiauraus kirvio guli paklotos ant žemės. Anksčiau buvo kertama miškas didesniais plotais, o dabar varomas kirtimo darbas tik atskiromis salelėmis, nes didesnių miško plotų jau nebėra. Kertamas miškas yra apie šias vietas: Varėna, Kamorūnus, Barčius, Palkabalį, Lynažerį, Kašėtas, Rudnią, Krokšlį, Grybašę ir artimą Pažuolę (Rodunės valsčius). Visur kertamas bemaž paskutinis senamiškis. Vietomis kertamas ir jaunesnis miškas. Iš storųjų pušų ruošiamos kaladės lentoms, o iš plonesnių daromi stulpai, pabėgiai ir ruošiami kasyklosna įvairūs paspiriai.

Seniau prie kirtimo gaudavo darbo daugiausia vietiniai lietuviai, bet dabar jau su tuo yra kebliau. Atsiranda daug iš kažinkur atsibasčiusių bedarbių (juos vietos gyventojai vadina „zimagorais"), kurie lietuviams daro nemažą konkurenciją. Be to, juos remia ir miškų urėdijos. Yra atsitikimų, kad prie tašymo pabėgių vietinių lietuvių nepriimama, šis darbas, kaip pelningesnis, pavedamas atėjūnams. Vietiniai gyventojai gali tik gauti patį paprastąjį darbą dirbti ir statyti metrus bei šiaip ruošti miško medžiagą išvežimui ir dar gali vežiotis malkas ir sienojus į Marcinkonis ar Varėną.

Pėsčias kirtėjas gali miške uždirbti nuo šviesos iki tamsos 2 auks., 2 auks. 50 sk., o su arkliu—4 auks. 50 sk., 6 auks. 50 sk. Su arkliais galėtų ir daugiau uždirbti, bet tam trukdo šiemet ypatingai blogi keliai. Sniego yra labai maža, o ratais ir gi gan nepatogu. Pažymėtina, kad uždarbiai miškuose yra apriboti.

Dėl menkų uždarbių valstybiniuose miškuose, kai kurie sodiečiai be pasigailėjimo kerta savuosius paskutinius miškelius ir veža Varėnos arba Marcinkonių žydeliams. Už savo miško 1 kietmetrį paspirų dabar gauna tik 11 auks.

Liūdna darosi, kai be laiko nyksta valstybiniai miškai, o dar liūdniau yra, kai matai kertamas paskutines valstiečių pušeles. Valdžia tai bent dar sodina ir po kelių dešimčių metų vėl užaugs miškas, o valstiečiai tik naikina ir tiek. Sodinimo darbas paliktas pačiai gamtai.

Toks šeimininkavimas miškuose Varėnos apylinkės gyventojams netolimoj ateityje gali atsiliepti skaudžiai. Išnyks miškai, nebus uogų, nei grybų ir kartu jokių uždarbių, o prieš akis atsistos tikra skurdo šmėkla. Bus laikas, kad su širdgėla teks pasakyti: „Visi kalnai ir kalneliai nupliko ir vien tik gražiosios Ūlos smiltingos pakrantės beliko".

Šilų gyventojas.

Švenčionių apskr.

Švenčionėliai. *Nepatvirtino vieno seniūno.* Kaip „Aido", 14 Nr. buvo rašyta, lietuviai seniūnai ir jų padėjėjai išrinkti yra šiose Švenčionėlių apylinkės seniūnijose: Drustėnų, Dotinėnų, Juodiškėnų, Melagėnų ir Vaikūnų. Dabar tenka sužinoti, kad šių išvardintų seniūnijų seniūnai ir jų pavaduotojai Švenčionių apskrities storastos jau yra patvirtinti. Nepatvirtintas tik Vaikūnų seniūnas M. Pelėda. Dėl jo nepatvirtinimo seniūnijos taryba nusiuntė Vilniaus vaivadijos įstaigai skundą.

Iks.

Vejinė, *Mažųjų pramogėlė.* Veikūnų, Vejinės ir Biržijos sodžiai turi nusisamdę privatinę mokytoją O. Cibulskienę. Šios mokytojos rūpesčiu vasario 1 d. Vejinėje buvo surengta vaikams eglutė. Susirinkę vaikai prie eglutės padeklamavo, pagiedojo, padainavo, pažaidė.

Eks.

Petrašiūnai, Tverečiaus valsč. *Seniūnijos ir seniūno rinkimai.* Petrašiūno seniūniją sudaro Petrašiūnų, Senos Katinautiškės, Naujos Katinautiškės, Kudabiškės sodžiai ir Pamalupio ir Vaicekavo viensėdžiai. Šių vietų gyventojai yra lietuviai, išskiriant 4 gudų šeimas, kurios atsikėlė iš kitur.

Šios seniūnijos žmonės uoliai dalyvavo seniūnijos tarybos rinkimuose. Buvo sudaryta du kandidatų sąrašai. Vėliau valsčiaus ponai nusileido ir buvo sudarytas tik vienas sąrašas. Išrinktais tapo 11 lietuvių ir 1 gudas.

Praėjusį mėnesį seniūnijos tarybininkai išsirinko seniūnu lietuvį K. Umbražūną.

Petrašiūniečiai praėjusį mėnesį buvo sukrutę įteikti mokyklų inspektoriui deklaracijas, kad pradžios mokykloje būtų įvesta lietuvių kalba. Bet valsčiaus vuitas Čapelė ne visas deklaracijas patvirtino. Jis tvirtino tik iki 12 val., vėliau tvirtinti atsisakė.

Saminis.

KRONIKA

Ruošiamasi minėti Lietuvos nepriklausomybės sukaktuves

Kitų metų papročiu ir šiemet Vilniaus lietuvių visuomenė ruošiasi iškilmingai paminėti vasario 16 dieną—Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 21 metų sukaktuves. Numatoma tą dieną surengti iškilmingas pamaldas, akademiją, dainų koncertą ir kt.

Kaip atmename, praėjusiais metais Vilniaus lietuvių visuomenė viešai, platesniu mastu paminėti šios savo šventės negalėjo: negavo valdžios leidimo. Šiemet tikimasi nebūsią jokių kliūčių.

Tenka girdėti, kad kiek galėdami vasario 16 dienos šventę ruošiasi minėti ir provincijos lietuviai gyventojai.

Likvidatorius pardavė dalį Lietuvių Labdarybės D-jos turto

Sužinota, kad uždarytos Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugijos valdinis likvidatorius J. Švedas šių metų sausio 17 dieną pardavė Vilniaus miesto magistratui šios draugijos 1927 metais Vilniuje prie Ažuolankos (Objazdowa) gatvės įsigytą kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą — šv. Mikalojaus vardo bendrabučio visus trobesius ir 2.273 kv. metrų žemės sklypą su medžiais, tvoromis ir kt. Už šį visą turtą valdinis likvidatorius gaus iš Vilniaus miesto valdybos 30.000 auksinų. Sudarant pirkimo ir pardavimo aktą likvidatorius gavo 10.000 auksinų. Kiti pinigai jam bus sumokėti vėliau dviem ratom: 10.000 auks. iki šių metų gegužės 1 dienos ir 10.000 auks. iki šių metų liepos 1 dienos. Dabar tarimas pardavimo sutartį, likvidatorius pasižadėjo parduotus trobesius ištuštinti iki šių metų gegužės mėnesio 1 dienos.

Šią pirkimo ir pardavimo sutartį Vilniaus Apygardos Teismo hipotekos skyrius galutinai patvirtino šiomis dienomis.

Šv. Mikalojaus vardo bendrabutis veikia nuo 1914 metų. Dabar nuo kelerių metų šiame bendrabutyje yra laikomi pradžios mokyklų ir Vytauto Didžiojo gimnazijos pirmųjų klasių lietuviai mokiniai—iš viso apie 30 vaikų. Kur juos likvidatorius iškels, betuštindamas bendrabučio patalpas, nežinia.

Magistratas bendrabučio trobesius ketina nugriauti ir tame sklype įrengti miesto parką.

Vėl įteikti Lietuvių Mokslo Mylėtojų D-jos įstatai

Vilniaus vaivadijos įstaigai sugrąžinus Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos įstatus, kad būtų išbraukta straipsnis apie skyrius ir kad būtų įstatai iš naujo perrašyti, steigėjai taip ir padarė. Naujai perrašytus įstatus jie įteikė Vilniaus vaivadijos įstaigai vasario 7 d.

Iki šiol nesumokėjusiems prenumeratos, „Aidas" yra sulaikomas. Tad kurie „Aido" jau nebegaunate, prašome nieko kito nekaltinti ir kuo greičiausiai atsiųsti administracijai nesumokėtą skolą, o „Aidas" vėl pas jus lankysis, kaip lankėsi iki šiol savaitėje tris kartus ir vėl taps jūsų neatskiriamas draugas ir bičiulis.

Pinigams siųsti galima panaudoti neseniai mūsų visiems prenumeratoriams išsiųstą pašto perlaidą (przekaz rozrachunkowy) arba panašią perlaidą galima įsigyti paštų įstaigose sumokant už ją vieną skatiką.

Paskaita

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos bute (Vilniaus gatvė Nr. 28) vasario 9 dieną (ketvirtadienį) 20 valandą rengia paskaitą. Valerija Čepulytė recenzuos K. Binkio dramą „Atžalynas" — ir jo vaidinimą, įvykusį š. m. sausio 29 dieną Vilniuje.

Svečiai maloniai matomi.

V. L. Meno ir Lit. Draugijos Valdyba.

Nuteisė „Vilniaus Žodžio" redaktorių

Sausio 6 d. Vilniaus Miesto Teismas svartė „Vilniaus Žodžio" buv. redaktoriaus J. Latvio bylą. Teismo sprendimu J. Latvys nuteistas už straipsnio „Lojalumas, legališkumas ir kt". įdėjimą 3 mėnesiams arešto ir 100 auks. Piniginės baudos nesumokėjus dar 20 dienų arešto.

Vilniaus endekų laikraščiui

Sausio 8 d. Vilniaus lenkų endekų laikraštis „Głos Narodowy" įsidėjo visą eilę ištraukų iš Kauno lenkų laikraščio „Dzień Polski", kur rašoma apie lietuvių gyvenimo sąlygas Vilniaus krašte ir lenkų — Lietuvos valstybėje. „Głos Nar." baigdamas šitaip pastebi:

„Kai Vilniaus krašte eilė (szereg) iki šiol uždarytųjų lietuviškų organizacijų vėl pradeda atnaujinti savo veikimą, Lietuvoje ta kryptimi nieks nepakitėjo."

Čia mes turime pažymėti, kad „Głos Narodowy" rašo netiesą. Mes jam galime pranešti, kad iš *visos eilės uždarytųjų Vilniaus ir Švenčionių lietuviškųjų organizacijų iki šiol dar nė viena nėra atidaryta ir nė viena nėra pradėjusi savo veikimo.*

Redakcijos atsakymai

Nuskriaustajam. Tamsta esi mums skolingas 9 auks. Kai atsiusi skolą, laikraštį gausi.

Kl. Martinkėnui. Apie sueigą nebus įdėta, nes nėra konkrečiai nurodyta, kas joje buvo daroma. Kitą kartą prašome pranešti smulkiau.

Esvu. Apie rinkimus gavome. Dėl vekselių pranešime kitą kartą, nes tas reikalas, kur reikia, dar nėra galutinai išaiškintas.

Bešališkam. Tą atsakymą pirmiau reikėtų nusiųsti tam laikraščiui, kuriame, kaip jūs sakote, buvo įdėta šmeižtų. Mūsų laikraštyje vesti ginčo nebūtų rimto reikalo. Suprantame, nemalonumų padaryta. Bet jie turėtų būti atitaisyti tame pačiame laikraštyje.

Kaziui. „Aido" redakcija ir administracija konto numerio neturi. Surinktą prenumeratą prašome siųsti „Aido" adresu pasinaudojant pašto perlaida (przekaz rozrachunkowy), kuri galima kiekvienoje pašto įstaigoje įsigyti už vieną skatiką. Apie šventės minėjimą prašome parašyti aiškiau.

St. Tirilytei. Atrodo, nėra ko atitaisyti, nes ten buvo paliesta nerimtu, juokingu būdu.

Jonui Subačiui. Tuo reikalu jau buvo rašyta pakankamai. Pajudinkite kitą kurį reikalą.

A. Micienei. To priedo atskirai siuntinėti negalime. Prašome tiems asmenims išrašyti „Aidą", su kuriuo kas savaitė gaus ir tą priedą.

Marcinkonių vartotojų bendrovės „ARTOJO" visuotinis metinis narių

SUSIRINKIMAS

įvyks šių metų vasario mėn. 12 d. 1 val. p. p. Kazimiero Švedo bute. Narių dalyvavimas būtinas.

Valdyba.

Lietuviai nugalėjo estus

Sausio 4 dieną Kaune įvyko lietuvių ir estų tarp valstybinės krepšinio rungtynės. Jos pasibaigė lietuvių laimėjimu 20:18. Iš lietuvių pusės rungėsi Giedraitis, Andrulis, Kraučiūnas, Ruzgis, Puzinauskas, Norkus.

Sausio 5 dieną lietuviai ir estai surengė tarp miestines krepšinio rungtynes. Rungėsi Kaunas su Tartu. Lietuviai ir šį kartą nugalėjo. Rungtynės pasibaigė 36:28 Kauno naudai.

Iš Varšuvos

— Varšuvos lietuviai ruošiasi minėti Lietuvos nepriklausomybės 21 metų sukaktuves.

— Varšuvos miesto komisaro sprendimu sukonfiskuota ir antras mėnesinio lenkų kalba Varšuvoje leidžiamo laikraščio „Lituanica" numeris. Jo redaktorius leidėjas apie tai gavo oficialų pranešimą šiomis dienomis. Laikraštis išėjo praėjusių metų pabaigoje. Redaktoriui iš Varšuvos išvykus, laikraščio konfiskavimas anksčiau buvo nežinomas.

KARAS ISPANIJOJE

Raudonos Katalonijos dienos jau suskaitytos. Nacionalistai vis labiau artinasi prie Prancūzijos sienos, stumdami prieš save vyriausybininkų kariuomenės likučius. Vyriausybininkai jau nė nesipriešina. Kairysis nacionalistų sparnas jau pasiekė Andoros sieną ir artinasi prie Puigcerdo. Iš čia vyriausybininkų kariuomenė (apie 25.000) turės išeiti Prancūzijon. Dešinysis sparnas be mūšio užėmė Palamos miestą ir slenka toliau jūros pakraščiu. Centre nacionalistai artinasi prie Ripolo vietovės. Čia jie neina sparčiai, — matyt, duoda laiko vyriausybininkams pereiti per sieną į Prancūziją.

Prancūzai vasario 6 d. atidarė sieną ir vyriausybininkų kariuomenei. Pirmasis priėjo prie sienos raitelių būrys, kuris tvarkė civilius bėglius. Būrys buvo nuginkluotas ir uždarytas koncentracinėn stovyklon. Po to pradėjo plaukti kiti milicininkų būriai. Visos pakelės Ispanijoje užverstos pamestais ginklais, Prancūzijoje jie sudedami nurodytose vietose. Per vasario 6 ir 7 d. perėjo Prancūzijon bene 100.000 kareivių, kita tiek dar laukiama. Į Prancūziją bėga ir karo laivai. Juos prancūzai nuginkluoja ir laiko savo uostuose, jūreiviai talpinami tose pat stovyklose.

Prezidentas Azana tuo tarpu esąs Prancūzijoje. Su juo yra perėję Prancūzijon Katalonijos ir Baskijos prezidentai. Premjeras Negrinas iš Katalonijos niekur neišvyko, užsienių reikalų ministras Vajo dažnai atvyksta Prancūzijon ir tariasi su Prancūzijos ir Anglijos ambasadoriais. Spėjama, kad jis siūląs jiems pamėginti įkalbėti gen. Frankui, kad laikas būtų susitaikyti.

Vyriausybininkų tarpe vienybės nėra. Prezidentas Azana norėtų pabaigti karą, Negrinas priešinasi šiam sumanymui; jam pritaria ir min. Vajo. Juodu vis tikisi karą laimėti. Gen. Miaha bene rengiasi sudaryti naują vyriausybę Madride ar Valencijoje, nes senoji, perėjus Prancūzijon prezidentui, neteko reikšmės. Naujoji vyriausybė būtų sudaryta iš trijų asmenų, jų tarpe būtų ir gen. Miaha.

Kituose frontuose tyla.

Didžiausias mūsų tautos priešas yra alkoholis. Jis ne tik kvailina žmogų, bet padaro jį ūpingu, o tokiu žmogumi niekada pasitikėti negalima.

VYDŪNAS

Jugoslavijoje šis tas naujo

Neseniai Jugoslavijos premjeras Stojadinovičius paminėjo savo 3 metų valdžios sukaktuves, taip pat jo asmuo iškilo, kai į Jugoslaviją buvo atvykęs Italijos užsienių reikalų ministras Čiano. Todėl juo didesnį įspūdį padarė prieš kelias dienas gauta žinia, kad Stojadinovičius vyriausybė atsistatydino. Tuojau buvo sudaryta nauja vyriausybė su premjeru Cvetkovičiumi priešakyje. Užsienių reikalų ministro pareigas eina ligšiolinis Jugoslavijos pasiuntinys Berlyne Markovičius.

Tarp 18 naujo Jugoslavijos ministro kabineto narių yra 10, kurie eina ministrų pareigas pirmą kartą. Šeši ministrai, kurie priėdė prie Stojadinovičiaus kabineto atsistatydinimo, sudaro naujos vyriausybės branduolį. Naujame kabinete yra 12 serbų, 2 kroatai, 2 Bosnijos musulmonai ir 2 slavėnai. Kabinetas daugiausia susideda iš jugoslavų radikalų. Vidaus politikos srityje svarbiausias kabineto uždavinys bus likviduoti kroatų klausimą.

Įdomu ir tai, kad šio mėn. 6 dieną buvo konfiskuota laikraščio „Vreme" pirma laida. Dienraštis „Vreme" buvo ankstesnės vyriausybės oficiozas. Laikraštis buvo konfiskuotas todėl, kad buvo paskelbęs Stojadinovičiaus pareiškimus jugoslavų radikalų sąjungos grupei parlamente.

Nieks nenori skaityti aplinkraščių

Kaip žinia, visoje Vokietijoje (o taip pat ir buvusioje Austrijoje) per paskutinius keleris metus buvo uždaryti visi laikraščiai, kurie nesilaikė hitlerininkų partijos programos. Vadinasi, liko tik hitlerininkų partijos laikraščiai, kurių Vokietijoje išeina ne tiek daug, o ir tie neturi pasisekimo. Tiesa, neskelbiama, kiek spausdinama tų laikraščių egzempliorių, bet tik tiek žinoma, kad hitlerininkų partijos laikraščius mažai kas skaito ir kas moka kitas kalbas, stvarsto užsienio laikraščius.

Kad hitlerininkų laikraščiai mažai turi prenumeratorių, rodo ir tai, kad tos partijos vadai kartas nuo karto vis primena reikalą skaityti partijos laikraščius. Šiomis dienomis buvusioje Austrijoje taip pat buvo išleistas įsakymas, kuriuo visi gyventojai raginami skaityti hitlerininkų partijos laikraščius.

Įvairu-įdomu

Ginklai be žmonių

Per paskutinius dešimtmečius įvairiose valstybėse buvo daromi paslaptingi bandymai pagaminti tokius ginklus, kurie galėtų veikti be žmonių aptarnavimo, iš tolo valdomi ir vadovaujami radijo bangų pagalba. Dabar toje srityje jau yra nemaža pasiekta. Beveik visos didžiosios valstybės jau turi radijo bangomis valdomų laivų. Tie laivai be jokio žmonių aptarnavimo plaukia, manevruoja, paleidžia ugnį iš savo patrankų, išmeta minas ir t. t. Ateities kare tokių laivų reikšmė bus labai didelė; jie padės jūros ir pakrančių kautynėse, puls priešo uostus, užtvers juos, kad neutralių valstybių laivai negalėtų atgabenti priešui maisto ir karo medžiagos.

Esą išrasti radijo bangomis valdomi labai greiti torpediniai motorlaiviai. Tie maži 20 tonų talpumo laiveliai apginkluoti dviem torpedomis ir prikrauti sprogstamosios medžiagos. Tuo atveju, jei jų išsiuntos torpedos nepataiko į taikinį, į priešo laivą ar uostą paleidžiamas visas motorlaivis su sprogstamosios medžiagos kroviniu. Tikslą pasiekęs laivelis sprogsta su baisia jėga ir viską aplinkui sunaikina. Radijo bangomis tie laiveliai gali būti vairuojami iš kito laivo arba iš lėktuvo 20 kilometrų atstume. Dėl didelio jų judrumo, labai sunku į juos pataikyti iš patrankų. Tokie iš lėktuvų vairuojami laiveliai naudojami gaudyti povandeniniams laivams. Lėktuvo stebėtojas, suradęs povandeninį laivą, tuojau nukreipia į tą vietą laivelį ir reikalingą akimirką nuskandina jį su visu sprogstamuoju kroviniu, kuriam sprogus, povandenis laivas sunaikinamas.

Jau buvo pastatyta lėktuvų — robotų, kuriuose lakūnus pakeičia radijo bangos. Amerikoje vienas toks lėktuvas — robotas, radijo bangų vairuojamas, nuskrido 400 klm., nustatytoje vietoje išmetė bombas ir grįžo atgal į aerodromą. Tokie lėktuvai yra pats baisiausias ir pavojingiausias ginklas. Iš tolimos radijo stoties bangomis vairuojami, jie gali nuskristi į kitos valstybės teritoriją ir apmėtyti bombomis miestus, susprogdinti tiltus ir kitus taikinius. O svarbiausia, kad jie gali veikti ir nakties metu, tamsoje, nes visas skridimas ir puolimo vieta nustatoma pagal tikslius apskaičiavimus žemėlapyje. Jei toks lėtuvas pašaunamas, jis krinta žemyn ir kritimo vietoje susprogdina visas savo turimas bombas. Todėl pašautas ant miesto jis gali padaryti tą pačią žalą ir nukritęs.

Radijo bangos jau pritaikomos tankams vesti ir minoms susprogdinti. Tokie tankai robotai gali ne tik slinkti į priekį, bet ir šaudyti iš patrankų ir kulkosvaidžių, net mėtyti granatas. Jie būsią vartojami apkasams naikinti, tvirtovėms griauti ir „nuvalyti" kelią pėstininkams puolant miestus. Užsienių spauda skelbia, kad tokių tankų jau turi Amerikos, Vokietijos ir Anglijos kariuomenės. Daromi bandymai su šliaužiamomis minomis, kurios beveik panašios į mažus tankelius. Radijo bangomis valdomos, jos per visas kliūtis nušliaužia į paskirtą tikslą ir čia su baisia jėga sprogsta. Tokių minų turinti Vokietija. Bendrai radijo bangų pritaikymas karo reikalams dabar labai plačiai bandomas ir ruošiamas. Prancūzų ir vokiečių tvirtovėse yra įrengta ištisos baterijos patrankų ir kulkosvaidžių lizdai, kurių aptarnavimui nereikalinga žmonių. Nustatytu laiku patrankos ir kulkosvaidžiai šaudo patys į visas vietas, kur juos nukreipia radijo bangos. Sviedinius ir šovinius paduoda tam tikri aparatai, kurie taip pat valdomi radijo bangomis.

Kalėdų dovana — druska

Kai kurie Afrikos negrai neapsakomai mėgsta druską. Pačiupę jos saują, jie šokinėja iš džiaugsmo ir gardžiuojasi, lyg tai būtų didžiausias skanumynas. Misijonieriai, norėdami suteikti savo parapijiečiams Kalėdų proga malonumo, pasirūpina druskos po keletą maišelių ir kūčių dieną ją išdalina. Mėgstančių druską negrų niekas taip nenudžiugina, kaip šis sūri dovana.

Vokiečių studentai nebešoks moderniųjų šokių

Vokiečių studentų laikraštis „Bewegung" savo skiltyse rašo apie tai, kad studentai neturėtų šokti moderniųjų šokių. Laikraštis pažymi, kad iki šiol moderniej šokiai vokiečių studentijoje buvę gana paplitę, tačiau tai nieko gera, anot nacionalsocialistų nežada vokiečių tautai. Laikraštis siūlo studentams šokti tiktai vokiečių tautos šokius.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**